

віднесних з іменами героїв Н. М. Карамзіна та романів «шаленого романтизму», О. С. Пушкін пародіює однобічне та позасоціальне зображення людини в них, надуманість і перебільшеність ситуацій. Утім, слід зазначити, що, даючи своїм персонажам інтертекстуальні імена, О. С. Пушкін залишався у їх виборі на позиціях ономастичного реалізму, не спотворюючи історичної правдоподібності.

Ключові слова: інтертекстуальні власні імена, літературні антропоніми, антропонімна формула, художній текст.

Iryna V. MURADIAN,

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Russian Language Department, Odessa I. I. Mechnikov National University; 24/26 Francuzskiy blvd., Odessa, 65058, Ukraine; tel.: +38(048)7762277; e-mail: muradayn@ukr.net; ORCID ID: 0000-0003-2354-0176

INTERTEXTUAL OWN NAMES IN A. S. PUSHKIN'S STORY "THE YOUNG LADY-PEASANT"

Summary. The purpose of this article is to investigate the ways and objectives of using intertextual names by A. S. Pushkin in the text of his novel "The Young Lady-Peasant". The names of the printed text are compared with the names that A. S. Pushkin originally used in the draft. This made it possible to investigate the causes of names changes. The object of study is intertextual proper names. The subject is the identification of reasons for the use of these names by A. S. Pushkin for the general embodiment of the work design. The material was the intertextual naming in the drafts and in final version of story "The Young Lady-Peasant." In the course of this study, it was revealed that in the drafts of A. S. Pushkin, the main characters initially had two or three different names. As a result of the study, the author of the article comes to following conclusions. In the process, A. S. Pushkin changed the nominations of the characters in order to correlate them with the famous characters of Russian and foreign literature. The author notes the intertextuality of names Lisa, Gregory, nickname of the dog S bog a r and others in Pushkin's text. Through the use of intertextual names comparable to the names of N. M. Karamzin's heroes and the novels of "fierce romanticism", A. S. Pushkin parodies one-sided and extra-social image of a person in them, far-fetched and hyperbolic nature of situations. It should be noted that the writer remains in the position of onomastic realism and does not distort historical plausibility, when he chooses intertextual names for his characters.

Key words: intertextual proper names, literary anthroponyms, anthroponymic formula, artistic text.

Статтю отримано 17.01.2019 р.

<http://dx.doi.org/10.18524/2307-4558.2019.31.178520>

УДК [811.161.2+811.512.161+811.111]’25’373.74-115

ЧАЕНКОВА Оксана Костянтинівна,

старший викладач кафедри українознавства Одеської державної академії будівництва та архітектури; вул. Дідріхсона, 4, м. Одеса, 65029, Україна; тел.: +38 063 9872565; e-mail: oksbird85@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-7639-0979

ЛІНГВОКУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ, ТУРЕЦЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ)

Анотація. Метою цієї статті є опис методики виявлення типів фразеологізмів за культурними перекладу, наявними в задіяних мовах, і класифікація цих фразеологізмів. Об'єктом вивчення служать фразеологізми українського, турецького та англійської мов з різними сценаріями походження і функціонування. Матеріал отримано шляхом суцільної вибірки з декількох фразеологічних і слівничих словників. Предмет дослідження — лінгвокультурна типізація і класифікація фразеологічних одиниць за особливостями утворення, трактування та переведення. Результатом проведення зіставного аналізу турецьких, англійських та українських відповідників кількох груп фразеологічних одиниць стала їх класифікація за типами. Фразеологізми розглянуті також у лінгвопрагматичному аспекті як соціально, культурно, національно маркований феномен мовної природи. Висновки: вибір перекладу фразеологічних одиниць на іншу мову враховує своєрідність їхнього лексичного складу, структури і семантики. Виокремлено три типи фразеологізмів за культурними перекладом: 1) з точним перекладом фразеологізмів і повним збереженням їхньої структури; 2) з частковою зміною значення або форми фразеологічних одиниць оригіналу; 3) з повною заміною ключових слів за умови можливої заміни структури шляхом підбору оригіналам семантичних еквівалентів у мові перекладу.

Ключові слова: фразеологічна одиниця; ідіома; переклад; лінгвокультурний; українська, англійська, турецька мови; зіставлення.

Постановка проблеми. Проблеми фразеологічного значення неодноразово порушувалась у працях іноземних і вітчизняних мовознавців протягом ХХ–ХХІ століть. У сучасному мовознав-

стві потяг до вивчення фразеологічних одиниць серед мовознавців зростає. Національно-культурна специфіка фразеологізмів приваблює своїм розмаїттям у різних мовах і може бути розкрита на основі комплексного підходу та досліджень мов, які вивчаються.

Модифікації ФО є одним із найскладніших питань у мовознавстві, оскільки вони суперечать одній з основних характеристик ФО — стійкості, стабільноті компонентного складу [4, с. 521].

Якість і глибина фразеологічних одиниць свідчить про глибину мислення, мудрість, настрій, почуття гумору, готовність до вирішення і розв'язання проблем і конфліктів, етнокультурне світосприйняття. Вивчаючи ФО іноземної мови, людина поступово усвідомлює звичаї та традиції країни або країн, де функціонує ця мова, психологію національної сполуки світу, а також може знайти спільні ФО зі своєю мовою, адже люди схожі одне на одного і способи мислення, навіть у різних народів, найчастіше аналогічні. Навіть зафіковано випадки одночасних науково-технічних відкриттів, зроблених у різних регіонах планети ще за відсутності глобального інформаційного простору.

Зв'язок проблеми з попередніми дослідженнями. Започаткована в XIX ст. О. О. Потебнею як окрема лінгвістична дисципліна, фразеологія остаточно виокремилася в 40-х роках XX ст. Її становлення пов'язано з ідеями французького мовознавця Шарля Баллі, а також із класичними дослідженнями В. В. Виноградова, Е. Д. Поливанова, Л. А. Булаховського. Вагомий внесок у розвиток сучасної фразеологічної науки зробили Л. Г. Авксентьев, Н. Д. Бабич, О. М. Бабкін, Я. А. Баран, І. К. Білодід, В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк, М. А. Жовтобрюх, В. С. Калашник, Л. І. Коломієць, М. П. Коломієць, Б. О. Ларін, Ф. П. Медведев, Л. М. Пелепейченко, Л. Г. Скрипник, В. Д. Ужченко, О. О. Селіванова, В. А. Папіш, К. Й. Баюн, К. С. Петрова, В. С. Камінська, О. В. Павлова, Р. І. Гальперін, Е. Ф. Арсентьева, А. В. Кунін, Б. М. Ажнюк, Н. Н. Амосова, В. П. Сніцар, І. І. Щур, І. А. Гонта, Ю. О. Оніщенко та ін. В. О. Бородавченко розглянув семантичні особливості фразеологічних одиниць турецької мови з соматичним компонентом. Крім цього, турецькі фразеологізми досліджували М. Більгін, А. Дж. Емре, С. М. Муратов, І. Наджмі, І. Л. Покровська, А. А. Рожанський, Р. Р. Юсіпова.

Комплексному дослідженю явищ фразеологічної варіантності в турецькому мовознавстві присвятила одну зі статей Е. Х. Мініахметова. Вона детально класифікувала фразеологічні варіанти фразеосемантичного поля «мовленнєва діяльність» за типами та підгрупами. Після проведеного вивчення, вона дійшла висновку, що «причинами варіативних змін значної частки ФО є забезпечення більшого ступеня впливу емоційно-експресивних значень; бажання детально розкрити певну ситуацію чи стан; культурні й мовні зміни; регіональні особливості, які з часом увійшли до загальномовного узусу» [3, с. 86].

Зв'язок проблеми з попередніми дослідженнями. Зв'язок проблеми з попередніми дослідженнями. Зв'язок проблеми з попередніми дослідженнями. Проблему перекладу англійських ФО досить повно розглянуто в роботах В. В. Виноградова, В. І. Комісарова, І. К. Корунця, Р. П. Зорівчак. Такі науковці як М. М. Шанський, О. В. Кунін, Л. Сміт, Н. С. Амосова широко досліджували питання класифікації англійських фразеологізмів. В. Паньків розглядає збіг у семантиці фразеологічних емотивів на матеріалі англійської, української та російської мов. Він зазначив, що не кожен фразеологізм має відповідник в інших мовах. Це зумовлено екстравінгвістичними факторами, зокрема етнокультурними особливостями розвитку менталітету слов'янських та інших народів. Так, якщо східні слов'яни виражаюти свій гнів, тупаючи ногами, то англійці в такому емоційному стані використовують інші, не настільки виразні жести, оскільки за своїм психічним складом вони є стриманішими у вираженні емоцій. Існують також випадки, коли еквівалентний фразеологізм наявний в усіх трьох мовах, але його буквальний переклад не завжди збігається [5].

В українському мовознавстві вперше чітко сформував поняття фразеологізму М. А. Жовтобрюх: фразеологічними одиницями слід називати стійкі словосполучення, що сприймаються як одне ціле, як єдиний вислів або мовний зворот, неподільний на окремі частини без втрати його значення.

Т. В. Цимбалюк-Скопненко, досліджуючи джерела української фразеології крізь призму мови художнього перекладу, зробила висновок, що «мова художнього перекладу — це завжди експеримент, покликаний конструктувати зміст, стиль та інтерконтекстуальні зв'язки чужомовного оригіналу» [9, с. 160]. Отже, останньою та головною ланкою в дослідженнях фразеологічних одиниць залишається дослідник-лінгвіст з особистим рівнем мислення та розуміння. Завдяки лінгвістам — перекладачам ми щоденно змінюємо склад нашої мови, адже не тільки розвиток науки й техніки змінює світ — це робить спочатку думка, яка оформлюється в індивідуальний світ мови кожного науковця. А це дозволяє збагатити світогляд, навчитися адекватно та своєрідно відображати власні думки, формувати розуміння між країнами і націями.

Постановка дослідницьких завдань. Актуальність статті зумовлена цікавістю до вивчення сучасними мовознавцями та лінгвістами національно-культурного, культурно-психологічного та історичного аспектів досліджень фразеологічних одиниць в різних мовах та їхніх одиницях. Для

досліджень особливостей фразеологізмів української, турецької та української мов, поділ фразеологічних одиниць на групи і подальше дослідження значень фразеологізмів з наявними у них реаліями перекладу, є дуже важливим.

Метою цього дослідження є класифікація фразеологізмів за реаліями перекладу, які наявні у складі англійської, турецької та української мов, і виявлення їхніх етимологічних особливостей. Предметом статті є дослідження особливостей утворення фразеологічних одиниць, їх трактування, перекладу і виявлення лінгвокультурного забарвлення. Об'єктом статті є фразеологічні одиниці української, англійської та турецької мов і наявні в їхньому складі реалії. Матеріалом вивчення слугують фразеологізми української, турецької та англійської мов, до складу яких входять різні реалії. Матеріал був отриманий шляхом сучільної вибірки з кількох фразеологічних і тлумачних словників.

Виклад основного матеріалу. Об'єктом фразеології як мовознавчої дисципліни є сукупність усіх фразеологізмів мов, які досліджуються. В. В. Виноградов виокремлював три типи фразеологізмів:

1. Фразеологічні зрошення або ідіоми — немотивовані одиниці, які виступають як еквіваленти слів: *to go between* (бути посередником), *a quiet wedding* (негучне весілля).

2. Фразеологічні єдності — мотивовані одиниці з єдиним цілісним значенням, яке виникає із злиття значень лексичних компонентів: *horn of plenty* (повна чаша), *to rise to the occasion* (бути на висоті).

3. Фразеологічні сполучення — звороти, в яких у одного з компонентів фразеологічно пов'язане значення, котре виявляється лише у зв'язку з чітко визначенім колом понять та їх мовних значень [1, с. 26].

У науковій літературі, що висвітлює питання обсягу фразеології, мають місце два варіанти. Один із них полягає в тому, що фразеологія повинна вивчати не лише звороти-словосполучення, але й звороти-речення. Фразеологічний фонд охоплює всі стійкі сполучки слів, включаючи прислів'я, приказки, крилаті слова та афоризми [2, с. 25]. Існують різні види фразеологізмів, які вживаються в різних стилях мови та мають чітко виражене стилеве призначення. Кожен стиль мовлення оперує значним запасом фразеологізмів та використовує їх. Стильове використання фразеологізму залежить насамперед від наявності чи відсутності емоційного забарвлення. Наприклад, у літературі прийнятні образні крилаті вирази, які насиочують мову своєю емоційністю, але в діловій мові використання емоційно забарвленого тексту є неприпустимим. Нейтральні (міжстилові) ФО вживаються у всіх стилях мовлення. Емоційно забарвлені фразеологізми використовуються в художньому, розмовному та публіцистичному стилях.

Якщо докладно проаналізувати різні стилі, то відмінність у використанні фразеологічних одиниць за стилістичною принадлежністю зумовлена тим, що кожному стилю мови притаманні особливі мовні засоби та способи, які обирає мовець із загальнонародного мовного запасу для того, щоб висловити певний зміст, щоб підсилити емоційно-експресивне забарвлення чи його уникнути. Суть цих відмінностей складають закріплість або переважне використання того чи іншого стійкого словосполучення в певному мовному стилі та різноманітні експресивні властивості, які з цим використанням пов'язані.

Процес перекладу фразеологізмів вважається одним із найскладніших та суперечливих завдань у теорії та практиці перекладу, цей процес вимагає від перекладача великої відповідальності, уважності, творчих пошукув, знання граматичних особливостей мов, інтелектуальної майстерності та оригінальності авторського стиля. Переклад фразеологізмів набуває великого значення в умовах особливої еміграції та всесвітнього наукового розвитку, який висвітлює національний колорит мови, її рух і науковий прогрес світу. Адекватний і точний переклад фразеологізмів не є достатнім і доречним, слід враховувати авторський стиль, віддзеркалення національного мислення та традицій цієї країни.

Склад мов, кількість етимологічних, граматичних особливостей і фразеологічних одиниць постійно зростає та видозмінюється, тому виникає потреба в нових дослідах складу мов та їхніх одиниць. А. В. Федоров стверджує, що «в період небувалого розширення масштабів перекладацької діяльності — не тільки з новою силою загострився інтерес до неї, а й постала все чіткіше усвідомлювана необхідність науково систематизувати її узагальнити результати величезного практичного досвіду, накопиченого в цій області, як і дані критичної думки письменників і вчених минулого й сучасності» [8, с. 15].

Вибір турецьких ФО як матеріалу для зіставного дослідження зумовлено тим, що територія Туреччини та України розташовано в одному регіоні — Чорноморському — і мають колоритний історичний шлях, який не міг не позначитись у лексиці та психології мислення зазначених народів. Англійська мова — одна з найпоширеніших у світі. Вона залишає відбиток, пов'язаний зі складною історією розвитку і сучасними процесами розвитку науки й техніки, яка кожного року закарбовується в лексиці всіх мов світу.

Більшість лінгвістів, починаючи з античних часів, виокремлюють два типи перекладу, які можна зіставити у вказаних мовах:

1. Точний переклад фразеологізмів із повним збереженням їхньої структури. У зв'язку зі збігом законів мислення у всіх народів та існуванням близьких взаємовідносин і уявлень, наявність у мовах, які структурно відрізняються одна від одної, можуть створюватися однакові чи близькі фразеологічні одиниці.

Geç olsunda güç olmasın. — Краще пізніше, ніж ніколи. — *Better late than never.*

Dostlarını yakın, düşmanlarını daha yakın tut. — Тримай друзів близько, а ворогів ще ближче. — *Keep your friends close and your enemies closer.*

Ağaç yaşken eğilir — Стару собаку новим трюкам не навчиши. — *You can't teach an old dog new tricks*

Yazıldan (kaderden) kaçmak olmaz. — Від долі не втечеш. — *There is no flying from fate.*

Bugünkü işini yarına bırakma. — No time like the present. (*Don't put off till tomorrow what you can do today.*) — Не залишай на завтра те, що можна зробити сьогодні.

Balık baştan kokar. — Риба гнєє з голови. — *Fish begins to stink at the head.*

Akıł akıldan üstündür. — Одна голова добре, а дві краще. — *Two heads are better than one.*

Söz gümüşse sükut altın. — Слово — срібло, а мовчання — золото. — *Speech is silver, silence is gold.*

Утім, точний переклад не завжди може бути адекватним або еквівалентним. Отже, виникає потреба часткової зміни.

2. З частковою зміною значення чи форми фразеологічних одиниць оригіналу.

Ak koynun kara kuzusu da olur. — У сім'ї не без виродка. — *There's a black sheep in every flock.*

Bir resim, bin söze bedeldir. — Краще один раз побачити, ніж сто раз почути. A picture is worth a thousand words.

Bugunkü tavuk yarını kazdan iyidir. — Краще синиця у руках, ніж журавель у небі. — *A bird in the hand is worth two in the bush.*

Balık kavağa çıkışınca. — Коли рак на горі свисне. — *When pigs fly.*

Torbada keklik. — Купити кота у мішки. — *Buy a pig in a poke.*

3. Можливість перекладу фразеологізмів шляхом підбору оригіналам фразеологізмів їхніх співвідносних аналогів у мові перекладу.

Л. П. Сміт наголошує, що найбільш цікавими є аномалії в мові, які суперечать законам та їх порушують, підкреслюючи, що «аномалії бувають двох родів: із порушенням правил граматики або законів логіки» [7, с. 22]. З цих причин ідіоми пояснити неможливо, отож їх треба лише запам'ятовувати. «Ідіоми — це маленькі іскорки життя і енергії в нашій мові; вони схожі на вітаміни в нашій їжі, які покращують її корисні поживні якості; мова, позбавлена ідіом, — якщо, звичайно, це не компенсується, як, наприклад, у Гібона і Джонсона, іншими якостями, — стає безбарвною, позбавленою смаку і нудною. Краще мова з деяким домішком іноземних ідіом, ніж мова зовсім без них» [7, с. 172].

Cry over spilt milk — не варто засмучуватися через те, що вже не повернути (плакати за збіглим молоком).

You can not judge a book by its cover — буквально: «ви не можете обрати книгу за обкладинкою» — використовують, коли хочуть сказати, що не варто приймати рішення на підставі тільки видимих, зовнішніх факторів.

Cost an arm and a leg — про високу вартість речі (буквальний переклад: коштує руки та ноги). Ідіома допомагає висловити обурення з приводу завищених цін в магазині або в невеликій сувенірній крамничці під час екскурсії.

Break a leg — ні пуху, ні пера. Не дивуйтесь, якщо ви, вирушаючи на співбесіду або іспит, почуете навздогін підбадьорююче «*Break a leg*» — друзі зовсім не бажають, щоб ви зламали ногу.

It is a piece of cake — найлегша робота, ніби з'їсти шматок тістечка.

It rains dogs and cats — ллє дощ як з відра.

Бути при надії — бути вагітною.

Дати откоша — відмовитися.

Куку в руку — хабар.

Пам'ятатимеш до нових віників — Довго будеш пам'ятати (коли людину провчили).

Пустий як очеретина — обмежений.

Ані пари з вуст — мовчачі.

Оналити крила — зазнати невдачі.

Не лізь поперед батька в пекло — не треба робити те, що тебе не просили, чи занадто поспішати.

Аж очі вбирає — вабить своєю красою.

Ciğerimin — буквально: частина, куток моєї печінки (турки так кажуть про дорогу людину).

Batti balık yan gider — буквально: затонула риба пішла шкеберберть (найгірше, що могло статися, вже далеко та не повернеться).

Havadan sudan — буквально: з повітря та води (розмовляти ні про що).

Sağlık istersen çok yeme, saygı istersen çok deme — якщо хочеш бути здоровим, не треба їсти багато, якщо хочеш користуватися повагою, не кажи багато.

Baba mirası yanarı tıtm gibidir — спадщина батька схожа на свічку, яка згорає.

Питання трансформації перекладу вивчалося багатьма лінгвістами в різних мовах. На думку О. Д. Швейцера, термін «трансформація» використовують у перекладознавстві в метафоричному сенсі. Насправді йдеться про відносини між вихідними і кінцевими мовними виразами, про заміну в процесі перекладу однієї форми вираження іншою, яку ми образно називаємо перетворенням або трансформацією. Таким чином, перекладацькі трансформації є, по суті, міжмовних операціями «перевираження» значення [10, с. 79].

Висновки. Вивчаючи фразеологізми різних мов, ми не лише робимо паралелі та створюємо трансформації перекладу, але й збагачуємо власну мову за умови відсутності певних фразеологічних структур в українській мові. Вибір перекладу фразеологічних одиниць на іншу мову враховує своєрідність їхнього лексичного складу, структури і семантики. Виокремлено три типи фразеологізмів за культурними перекладами: 1) з точним перекладом фразеологізмів і повним збереженням їхньої структури; 2) з частковою зміною значення або форми фразеологічних одиниць оригіналу; 3) з повною заміною ключових слів за умови можливої заміни структури шляхом підбору оригіналам семантичних еквівалентів у мові перекладу. Елементом наукової новизни є наведення кількох класифікацій фразеологічних одиниць з указуванням їх лінгвокультурних особливостей.

Література

1. Ажнюк Б. М. Англійська фразеологія у культурно-етнічному висвітленні. Київ: Наукова думка, 2013. 136 с.
2. Баран Я. А., Зимомрія М. І. Теоретичні основи фразеології. Ужгород: Ужгородський держ. ун-т, 1999. 176 с.
3. Мініахметова Е. Х. Типи фразеологічних варіантів фразеосемантичного поля «Мовленнєва діяльність» у сучасній турецькій мові. *Одеський лінгвістичний вісник*. Одеса: Фенікс, 2013. Вип. 1. С. 76–87.
4. Мойсеєнко Л. Фразеологічні одиниці як об'єкт дослідження: німецькі, польські та українські паралелі. *Київські полоністичні студії*: наук. вид. Київ: Видавничий центр КНУ ім. Тараса Шевченка, 2012. Т. 19. С. 521–526.
5. Паньків В. В. Збіг у семантиці фразеологічних емотивів (на матеріалі української, англійської та російської мов). URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/75156/37-Pankiv.pdf?sequence=1>.
6. Словник фразеологізмів української мови / уклад.: В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк, В. В. Дятчук. Київ: Наукова думка, 2003. 1098 с.
7. Сміт Л. П. Фразеологія англійського язика: пер. с англ. Москва: Учпедгиз, 1959. 208 с.
8. Фёдоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): учеб. пособие. 5-е изд. Санкт-Петербург: Филол. факультет СПбГУ; Москва: Издательский Дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002. 416 с.
9. Цимбалюк-Скопченко Т. В. Джерела української фразеології крізь призму мови художнього перекладу (зі спостереженням над ідіоматизмом Миколи Лукаша). *Українська лексикографія в загальнослов'янському контексті: теорія, практика, типологія*. Київ: Інститут української мови НАН України, 2011. С. 157–163.
10. Швейцер А. Д. Теория перевода: статус, проблемы, аспекты. Москва: Наука, 1988. 215 с.

References

1. Azhniuk, B. M. (2013), *English phraseology in cultural and ethnic coverage* [Anhliiska frazeoloohiiia u kulturno-ethnichnomu vysvitlenni], Naukova dumka, Kyiv, 136 p.
2. Baran, Ya. A., Zymomria, M. I. (1999), *Theoretical foundations of phraseology*, Uzhgorod State University, Uzhgorod, 176 p.
3. Miniakhmetova, E. Kh. (2013), “Types of phraseological variants of phrase-semantic field “Speech activity” in modern Turkish”, *Odessa Linguistic Journal* [“Typy frazeolohichnykh variantiv frazeosemantychnoho polia “Movlennieva diialnist” u suchasniu turetskii movi”, *Odessky linhvistichnyi visnyk*], Phoenix, Odessa, Issue 1, pp. 76–87.
4. Moiseenko, L. (2012), “Phraseological units as object of study: German, Polish and Ukrainian parallels”, *Kyiv Polonistic Studies*: scientific edition [“Frazeolohichni odynnytsi iak obiekt doslidzhennia: nimetski, polski ta ukrainski paraleli”, *Kyivs'ki polonistychni studii*: nauk. vydannia], Publishing house of Taras Shevchenko National University of Kyiv, vol. 19, pp. 521–526.
5. Pankiv, V. V. *Match of phraseological emotions semantics (based on the Ukrainian, English and Russian languages)* [Zbih u semantytsi frazeolohichnykh emotyviv (na materiali ukrayinskoi, anhlis'koj ta rosiiskoi mov)], available at: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/75156/37-Pankiv.pdf?sequence=1> (Date of approach: 15/02/2019).
6. *Dictionary of Phraseologisms of the Ukrainian Language* (2003) [Slovnyk frazeolohizmiv ukrayins'koyi movy], V. M. Bilonozhenko, I. S. Hnatuk, V. V. Diatchuk (eds.), Naukova dumka, Kyiv, 1098 p.
7. Smith, L. P. (1959), *The phraseology of the English language*, trans. from English [Frazeologiya angliyskogo jazyka], per. s anhl.], Moscow: Uchpedgiz, 1959. 208 p.

8. Fedorov, A. V. (2002), *Fundamentals of General Translation Theory (Linguistic Problems)*: Textbook, 5th ed. [Osnovy obshchey teorii perevoda (lingvisticheskie problemy): ucheb. posobie, 5-e izd.], Faculty of Philology, St. Petersburg State University, St. Petersburg; Publishing House Philology Three, Moscow, 416 p.
9. Tsymbaliuk-Skopnenko, T. V. (2011), "Sources of Ukrainian phraseology through the prism of artistic translation language (based on observations on Mykola Lukash' idiom)", *Ukrainian lexicography in the Slavic context: theory, practice, typology* ["Dzherela ukrayins'koi frazeoloohii kriz pryzmu movy khudozhnoho perekladu (zi sposterezhen nad idiosylem Mykoly Lukasha)", *Ukrainska leksykohrafia v zahalnoslovianskom konteksti: teoriia, praktika, typoloohia*], Institute of Ukrainian Language, NAS of Ukraine, Kyiv, pp. 157-163.
10. Schweitzer, A. D. (1988), *Translation Theory: Status, Problems, Aspects* [Teoriya perevoda: Status, problemy, aspekty], Nauka, Moscow, 215 p.

ЧАЕНКОВА Оксана Константиновна,
старший преподаватель кафедры украиноведения Одесской государственной академии строительства и архитектуры; ул. Дирихсона, 4, г. Одесса, 65029, Украина;
тел.: +38 063 9872565; e-mail: oksbird85@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-7639-0979

ЛИНГВОКУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ В ПРОЦЕССЕ ПЕРЕВОДА (НА МАТЕРИАЛЕ УКРАИНСКОГО, ТУРЕЦКОГО И АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКОВ)

Аннотация. Целью данной статьи является описание методики выявления типов фразеологизмов по культурным перекодам, имеющимся в задействованных языках, и классификация этих фразеологизмов. Объектом изучения служат фразеологизмы украинского, турецкого и английского языков с различными сценариями происхождения и функционирования. Материал получен путем сплошной выборки из нескольких фразеологических и толковых словарей. Предмет исследования — лингвокультурная типизация и классификация фразеологических единиц по особенностям образования, трактовки и перевода. Результатом проведения сопоставительного анализа турецких, английских и украинских соответствий нескольких групп фразеологических единиц стала их классификация по типам. Фразеологизмы рассмотрены также в лингвопрагматическом аспекте как социально, культурно, национально маркированный феномен языковой природы. Выводы: выбор перевода фразеологических единиц на другой язык учитывает своеобразие их лексического состава, структуры и семантики. Выделены три типа фразеологизмов по культурным перекодам: 1) с точным переводом фразеологизмов и полным сохранением их структуры; 2) с частичным изменением значения или формы фразеологических единиц оригинала; 3) с полной заменой ключевых слов при возможной замене структуры путём подбора семантических эквивалентов переводимых фразеологизмов.

Ключевые слова: фразеологическая единица, идиома, перевод, украинский, английский, турецкий языки, лингвокультурный, сопоставление.

Oksana K. CHAENKOVA,
Senior Lecturer, Department of Ukrainian Studies, Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture;
4, Didrikhsona st., Odessa, 65029, Ukraine; tel.: +38 0639872565; e-mail: oksbird85@gmail.com;
ORCID ID: 0000-0002-7639-0979

LINGUOCULTURAL SPECIFICITY OF PHRASEOLOGICAL UNITS IN TRANSLATING PROCESS (ON THE MATERIAL OF UKRAINIAN, TURKISH, AND ENGLISH LANGUAGES)

Summary. The purpose of this article is to describe the methodology for identifying types of phraseological units by the translation of cultural rhemes available in the languages involved, and the classification of these phraseological units. The object of study is Ukrainian, Turkish and English phraseological units with various scenarios of origin and functioning. The material was obtained by a continuous selection of several phraseological and explanatory dictionaries. The subject of the study is linguocultural typification and classification of phraseological units according to the features of derivation, interpretation and translation. The result of a comparative analysis of Turkish, English and Ukrainian correspondences of several phraseological units groups was their classification by types. Phraseologisms are also considered in the linguo-pragmatic aspect as a socially, culturally, nationally marked phenomenon of language nature. Conclusions: the choice of translating way of phraseological units into another language takes into account the uniqueness of their lexical composition, structure and semantics. Three types of phraseological units are identified by cultural rhemes translation: 1) with the exact translation of phraseological units and complete preservation of their structure; 2) with a partial change in the meaning or form of phraseological units of the original; 3) with the complete replacement of keywords with possible replacement of the structure by selecting semantic equivalents for translated phraseological units.

Key words: phraseological unit; idiom; translation; Ukrainian, English and Turkish languages & cultural, comparison.

Статтю отримано 25.03.2019 р.